

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetemi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon-szám 15.

Egy példány 10 fillér.

Telefon-szám 15.

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

SZÁSZ ENDRE

FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések első árázása szerint. Nyílt-tér és a 1 K. A nyílt-tér és hirdetések díja előre fizetendő.

M. kir. postakarék-pénztári okhite-számla 10,489. szám.

Munka és munkakedv.

Az egész élet munkából áll. Érdekes megfigyelni miként és miért dolgoznak az emberek.

Az a közhit, hogy azért dolgoznak, mert dolgozni kell, bizonyára igaz, de a munka valódi okát precíze nem határozza meg.

Általában sokkal nagyobb a végzett munka, mint a hozzá való kedv. A legtöbb ember éppen azért dolgozik, mert a munka nyújtja neki a megélhetés módját. Tehát nem a munkához való előszeretettel ösztönzi a munkára, hanem az a szükségszerűség, hogy a munkája által megélhetését tegye lehetővé.

Se szeri, se száma azoknak a pontos és lelkiismeretes munkálkodóknak, akiket munkájuk elvégzéséhez csak az a remény késztet, hogy oly jóléti és gazdagságba fognak jutni, amely a munkától meg fogja őket szabadítani. Nem azért dolgoznak tehát, hogy munka nélkül nem tudnak megélni, hanem azért, mert munkájuk keresetéből meg tudnak élni, másképpen nem.

Sokan vannak, akiknek csak a megszokás, a hosszú évi gyakorlat adja meg a munkakedvet s míg előbb az volt legfőbb vágyuk, hogy gazdagságukat kényelemben élvezhessék, ha egyszer aztán tényleg megjő a gazdagság, már nem tudják otthagyni a megszokott munkát.

Nem utolsó dolog tehát azon gondolkodni, vajjon nem volna-e ajánlatos az emberek munkakedvét nem egyedül a reménnyel táplálni, hanem magához való szeretettel felköltetni. Mert nem szabad elfelejteni, hogy az előszeretettel végzett munka mindig jobb a kénytelenül végzett-nél, azután meg, hogy sok olyan jómódu ember van, aki munka nélkül megélhetvén, kerüli a munkát. Világos, hogy ez által éppen a legértékesebb munkaerő megy veszendőbe, mert csak, a hol a munka megfelelő tökével párosul, ott várható igazán jelentékeny eredmény.

A munkakedvet semmiféle erőszakos eszközzel felköltetni nem lehet.

Fődolog, hogy a munka tárgyát kedveltesse meg legelőbb. Kellő világításba helyezzük mindazokat a szép tulajdonságokat,

melyekkel ez a tárgy bír; mennyire mivel lelkünket, ha a munka tárgyát megbecsüljük.

Már az írás-olvasás tanulásával megkezdhetjük a munka iránti kedv felkeltését, ha a gyermeknek megmagyarázzuk nemcsak ennek szükségességét, hanem mindazokat az előnyöket, melyek ez elemi tudomány birásával járnak és szembeállítjuk ezzel az analfabeta foglalkoztatását. A kissé értelmes gyermek így tudni fogja, hogy nemcsak azért tanul írni-olvasni, mert szülője és tanítója kényszeríti erre, hanem azért, mert ezáltal oly tudományt sajátít el, mely sok szép és nemes megértésre és élvezetere nyújt alkalmat. Fejlesztjük tehát a munka tárgyához való kedvét és amikor tanul, már önszántából és nem a kényszer hatása alatt dolgozik és tanulásának eredménye mindenesetre jobb lesz.

Ami áll az iskoláról, az áll az életéről is. A tisztességes iparos az elvégzett munkában lelheti örömét és az a szándék, hogy a munkája minél jobban sikerüljön, szorgalmas munkára serkenti. Mennyivel rosszabb annak az iparosnak a munkája, aki csak azért dolgozik, hogy a munkájáért járó bért felvehesse: azt nem kell külön illusztrálni.

Az iskolában, az ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági, a tudományos és művészi pályakon, valamint az élet minden terén hasonló tapasztalatokat tehetünk. Mindazok tehát, akiknek más emberek alá vannak rendelve, mindazok, akik munkát végeztenek és végül mindazok, akik munkálkodnak, szigorúan tartsák szem előtt, hogy a kényszer nem az az eszköz, amelylyel a munka legjobb teljesítését el lehet érni, hanem hogy a teljesítendő munka minőségét azzal javítjuk meg leg hatásosabban, hogy a munka tárgyához való ambíciót felköltjük.

Sok hasznos munkaerő fokoztatik és csiszoltatik ez által s csak így lehet magasabb fokú munkálatoknál inspirációt nyerni.

== A képviselőház hétfőn formális ülést tartott s az elnöki bejelentések és az interpellációs könyv olvasása után, Nagy György arról panaszkodott, hogy 86 olyan interpelláció van, a melyekre a kormánytagjai nem feleltek. Kedden a bizottságokat választották meg és Kossuth Ferenc miniszterjelentéseit tárgyalák.

Az önálló bank mellett.

A marosvásárhelyi függetlenségi és 48-as párti választók 17-én (vasárnap) délután nagygyűlést tartottak, melyen állást foglaltak az önálló magyar nemzeti bank mellett, amely a függetlenségi pártnak kezdettől fogva egyik főkövetelése volt.

A marosvásárhelyi polgárság mindig előljárt a függetlenségi eszmék szolgálatára terén s országos elismerés illetheti, hogy most is, a mikor hazánk közgazdasági függetlenítésének egyik fontos kelléke az önálló nemzeti bank föllállítására az idő elérkezett, e mellett elsőnek sietett állást foglalni s annak törvényes időben való föllállítását követeli.

A 90-es években mondhatni egyedül állott az egész bérce Erdélyben a marosvásárhelyi polgárság, amely a függetlenségi lobogót a kezében tartotta s nemes példát mutatott a függetlenségi eszmének lankadatlan szolgálatával.

Peldáját mindig több és több kerület követte, a mi végre is a függetlenségi part nagy megerősödésére vezetett az egész erdélyi hazarészben, de az ország távol vidékein is sok kerület buzdult a kuruc város példáján.

Most ismét nagy napok előtt állunk s a vezérek biztosabb győzelmet jelenti, ha a tábor is megmozdul. Azért illeti tehát nagy elismerés a marosvásárhelyieket állásfoglalásukért.

A nagygyűlést, melyen ott volt Lovászi Márton képviselő s a város minden épkezlábu polgára, délután 3 órakor Petri Zsigmond pártelnök nyitotta meg a töle megszokott hazafias beszéddel.

Utánna Sz. Székács Péter a függetlenségi eszmék régi harcosa tartott lendületű beszédet, a melyet mindvégig a hallgatóság nagy tetszése és helyeslése kísért; amelynek kapcsán a következő határozati javaslatot terjesztette be:

Határozati javaslat.

A marosvásárhelyi függetlenségi és 48-as párt az önálló magyar jegybanknak törvényben biztosított időben való felállítását a gazdasági függetlenség első és elengedhetlen kellékének tartja; a bank föllállításához, mint régi és sarkalatos program pontja megvalósításához ragaszkodik és ezek elérésére irányuló működésében szeretett vezérét Kossuth Ferencet rendületlenül támogatja, meg van győződve, hogy a bölcs vezetése alatt álló parlamenti többség e függetlenségi program pontot meg is valósítja. Egyszersmind ezen határozati javaslatát az ország

összes függetlenségi pártköreinek hozzájárulás végett megküldi.

Azután nagy hatással beszéltek még Lovászi Márton, Bedőházy János és Dr. Fenyvesi Soma képviselők, Dr. Bedő Sándor pártkörü alelnök, Dr. Erőss József ügyvéd s mások, a nagygyűlés a határozati javaslatot egyhangú lelkesedéssel elfogadta és Kossuthot táviratban üdvözölték.

Végül a gyűlést Gáspár Gyula első kerületi elnök köszönetet mondó szavai zárták be.

Vármegyei találkozók.

A „Székely-Udvarhely” január 17-iki számában szomorúan szép szavak vonultak el előttünk hosszú, fekete sorban, hogy milyen keserves, milyen szánszámraméltó azoknak az élete, kiket az isteni rendelés balkeze ültetett a földi lét virágos kertjének fekete földjébe. Az árvák, elhagyatottak könyeit ki méri meg? Ki az, a ki az elszállt sóhajokat meghallja, megérzi, megérti? Ki az, a ki a megmért könyek ólomsúlyát varázshatalommal megszünteti, a meghallott keserű sóhajt a boldogság és öröm édes hangjaivá változtatja? Az Isten! az Isten! Az emberi szívnek Istene! A szeretet!

Nyiljanak meg a szívek, hadd lépjen ki belőlük ez a diadalmas Isten s menjen el hódító útjára...

Akkor leszál a sártekére a mesék tiszta légköre, a poezis ragyogó fényessége, a boldogság szent mómora, a csodák világa, mert csodát mívelni csak a szeretet képes

*

Allitsunk Székelyudvarhelyen menedékházat! A „Koldusok és árvák” című cikknek írója már kijelölte az utat. „Az állami kö- és agyagipari szakiskola épülete amugy sem felel meg immár nagyraförő hivatásának. Kérelmezzük, hátha Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter Ő nagyméltósága ezt egy vármegyei szegények házának átengedné.” Ez a leghelyesebb megoldása ennek a dolognak. S annak megvalósításához a vármegye közönsége hozzájárulhatna tetemes anyagi áldozatokkal is igen egyszerűen és könnyen, csak akarni kellene.

És szegények mindenütt vannak. Menedékház felállítása a vármegye több más nevezetes pontján is lehetséges volna.

A szeretet munkájára még micsoda terjedelmes területek várnak! Hány községben volna segíteni való! Az egyiknek templomát kikezdte már az idő vasfoga, a lepergett vakolatot ujjal kellene pótolni, a harang is megvénült, oldalai kikoptak s újjászületésüket várják, várják. Az iskolákon is lenne segíteni való, ha nem egyéb néhány tanszer, a gyermekek részére ingyenkönyv és így tovább.

Sőt, ha körülnézünk, kimeríthetetlennek látszó területek várnak a megmunkálásra.

Menjünk más területre... Udvarhelyvármegye egyike Magyarországon azon vidékeinek, a mikre azt mondják: „*nótatermő vidék*.” S ez igaz. Hiszen százával termettek s teremnek emberek, kik valóságos „*nótafák*”. A dalos kedély erősen jellemzi népünket. Innen kelnek szárnyra egész tömegei azoknak az eredeti székely daloknak, miket a székelység szélteben, hosszában énekel. Ez az őserő lüktet népünk költői alaptermészetében is. Hol született több poéta, mint a Küküllő, a Nyikó és a Gagy vizénél? Hiszen itt egész lajstromot lehetne a poétákból összeállítani faluszerte! A székely népköltés legszebbjei közül egész légiók mitőlünk indultak hódító utjukra! Vegyük csak kezünkbe a „Vadrózsák”-at; a legszebb virágok a mieink s a székely népköltészet gyöngyei a nálunk termelt balladák, népmesék. Sőt a történelem és mondák rettentő fejedelmét Attilát nem a mi bérceink közé plántálta-e a hagyomány, mondjuk: a történelmi lábakon járó poezis?

Népünk dalos kedélyének ösforrását vétek volna a nemfőrdömségek dugaszával örökre bedugni. Adjuk meg a modern fejlődhetőség eszközeit ennek a titáni ösforrásnak, fejlesszük népünk dalos lelkét, tegyük Székelyudvarhely közönségének, vele együtt a vármegyének *senei oktatását egyöntetűvé*, pótoljunk egy nagy hiányt, állítsunk Székelyudvarhelyen — vármegyénk szívében — *seneiskolát*.

Ez mind szép, mondhatná valaki, de hogyan?

Egészen könnyen és egyszerűen, mert az említett jótékonycélok keresztülvitele nem nehezebb, mint szóval kimondani: „megcsináljuk!”

Ha a szeretet, az egymás iránti jóemlékezés, a találkozás vágya a vármegye népét legalább évenként egyszer összehozhatná, hogy pár órát eltöltsön valamiféle műsoros estély, műkedvelői mulatság, színelőadás, táncvigalom keretében egymás öröme a vármegye szívében Székelyudvarhelyen: a lefizetett koronából, a bevételből minden évben összegyűlne annyi, hogy a fent említett eszméket meglehetne valósítani rendre-rendre mind.

Alakulhatna a vármegye neves embereiből időről-időre zsűri, amely megállapítaná előre, hogy miféle jótékony cél kerüljön leg-

előbb felsegítésre. Így aztán, miként a régi görögöket összehozták az olimpiai játékok, miniket összehoznának ezek a vármegyei mulatságok!

Hogy ez ne legyen csak pusztá szóbeszéd, ime a székelykereszturi fiatalság felrándul egy jótékony cél szolgálatában a vármegye szívébe, hogy a székelykereszturi államilag segélyezett községi polgári leányiskola tanfelszereléséhez valamit szerezzen s megkezdje az első olimpiadot. Hozza össze ez a mulatság a vármegye népét boldog, meghitt találkozóra.

Eltelve bizalommal, hittel, hogy a feivetett eszme magvai a szívekben termékeny talajra lelnek s a „Vármegyei találkozó” csemetéje majdan hatalmas sudaru virágzó fává növekedik fel, kérünk mindeneket, akiket csak illet: fogadjanak minket, fiatal kezdeményezőket jószívvvel. A közvélemény hatalmas hangja pedig határozzon, hogy a jövő évi „Vármegyei találkozó” — sorban a második — miféle jótékony célt szolgáljon? Mi készek vagyunk az áldozatokra s hisszük, hogy — találkozunk!

Horváth Lajos.

Gazdakörök rovata.

Egy székely gazda véleménye a takarmányhiányról.

Régi közmondással kezdem: Mesz-sze adj lovadnak zabot, mert hanem eláll.

Ebből a közmondásból kifolyólag én is azt mondom: Messze kell védekezni a takarmány hiánya ellen, mert ha a meglevő szükség idején cselekedjük, vajmi keveset tudunk magunkon segíteni vagy talán semmit sem.

Az én csekély belátásom és tapasztalataim szerint, ahol tagosított határ nincs, amint nálunk a havasalyi községek silány földjein leginkább előfordul, ott a négyes határforgóval lehetne a takarmány hiánya ellen hathatósan védekezni.

Minden község az eddigi hármashatárforgót beosztaná négyesre s ekkor a dolgot kezdje a már régen megszokott „nyomás”-on.

Első évben minden ember a nyomásba veti az őszi búzát. Második év tavaszán pedig a buza közé jó minőségű, arankamentes lóheremagot vetne, mi a harmadik évben sok takarmányt ad és ha úgy akarjuk, az év második terméséből még szépen pénzkelhetünk is; meghagyva a termést magunknak.

A mely buza közé heremagot nem vetettünk, a harmadik év tavaszán bevethetjük zabosbükönnyel és ha jól trágyázottnak látjuk földünket, a zabosbüköny közé lóheremagot vehetünk. Ha így a zabosbükönyt beheréztük, mihelyt oda fejlődött, hogy virágzásnak indul, lekaszáljuk és még őszi a nyomán dus lóhererekaszálásunk lesz.

Ha pedig a zabosbükönyt lóheremaggal nem vegyítettük, akkor éresre is hagyhatjuk, mivel magva a törökbuza árával egyenlő értékű és szalmája kitűnő takarmány.

Harmadik év őszi a buza közé vetett lóherést felszántjuk, kissé megtrágyazzuk és a negyedik év tavaszán bevetjük törökbuzával, ami dustermet ad. Vagy pedig a negyedik év tavaszán felszántott földet, egyszerűen, trágyázás nélkül bevetjük zabbal.

Igy a négy év alatt három évben földünknek hasznát vesszük. Két esztendeig mégis nyugovás alatt vannak és „nyomás”-t szenvednek. Egyszer az ugarban való hagyással, a másodikat pedig a lóhere vagy zabosbüköny termelésével.

Enek előnyeit abban látom, hogy igás állatainkat éppen úgy, mint a tagosított határoknál, egész éven keresztül istállón tarthatjuk, teljesen jó mesterséges takarmánnyal táplálhatjuk és több trágyát gyűjthetünk. Az egy évben vetés alá forduló határrészünket úgy a szántókat, valamint kaszálóinkat bőven trágyázhatjuk.

Ellenben a mostani hármashatárrendszerrel és viszonyok között jobb fajta takarmányunkat nyáron igás állatainkkal felétetjük, elgazdaltatjuk s mégis a mikor csak tehetjük, elkerülhetjük őket, a kopár nyomásos legelőn éhezettetjük; őszi a lóheremag miatt állatainkat olcsón elveszítetjük vagy pedig étlen egészen megöljük.

Ezeket akartam gyakorlati gazdátársaim figyelmébe ajánlani, kérve saját javukra megvalósítását.

Jakab Antal,
gazdaköri elnök.

KÜLÖNFÉLEK.

A DAL.

Az édes dal ölelt át egykoron,
A dal s anyád szerelme hü rokon.
Tavaszra nyíló gyermek-életed
Dalos, virágos utakon vezet...
Megjő az ifjúságnak hajnala,
Nyomában szárnyal lelked szép dala.
S ha majd a férfi-munka tette hív,
Vidám zajában, dalra int a szív...
Miként az égből röppenő sugár,
A dal, reményt fakasztva, szertejár.
Öröm s a bú felett is dal lebeg,
Akármí fáj, a dal gyógyítja meg...
S ha majd nyugvóra száll életednapod:
A dal utolsó, leghűbb siratód...

Fülei Sz. Lajos.

— **Vármegyei találkozó.** A székelykereszturi ifjuság folyó évi február hó 2-án Székelyudvarhelyt, a Budapest-szálló színháztermében rendezendő táncmulatsággal egybekötött színelőadására a meghívók szétküldtek s annak szövegét mult számunkban ismertettük. Vármegyénk egész területén igazán nagy érdeklődés mutatkozik e mulatság iránt. A jelszó mindenfelé az, hogy a vármegye közönségének legyen kellemes találkozója e jótékony célu mulatság alkalmából a megye székhelyén. S ha ez sikerül, mit az előjelekből ítélve — kétségbe vonnunk sem szabad, akkor a székelykereszturi ifjúságnak csak elismeréssel adózhatunk már a vármegye társadalmi köreinek összehozásáért is. A mulatság védnökei, Ugron Ákos köztisztviselőben álló főispánunkkal élén,

mindent elkövetnek, hogy a nemes cél iránt az érdeklődés minél szélesebb körben felkeltesse. Ezt igazolja Gálffy István körjegyző, a vármegyei jegyzői egyesület elnökének következő, kartásaihoz intézett megleghangu felhívása is:

Szeretett jó Kartársak!

A székelykereszturi ifjuság nevében Horváth Lajos tanár ur, a Székelyudvarhelyen folyó évi február hó 2-án rendezendő jótékony célu színelőadásra, az egyik védnöki tisztelfogadására engemet, mint egyesületünk elnökét felkérve, a kitüntető megtiszteltetést elfogadtam azon boldogító reményben, hogy minden egyes jegyző kartársam — miként én — kedves kötelességet fog teljesíteni, midőn családjával, falujabeli intelligens jó embereivel, a már jelzett fesztelen estélyen megjelenik.

Ezen estélyen van hivatalos összehozni a szépért, jóért, nemesért lelkesedni, cselekedni, áldozni tudó különböző osztálybeli társadalmat, hogy az egymás iránti tisztelet és szeretet, kölcsönös megbecsülés elvei betartása mellett, egy pár jó órát élvezzünk, a lelkes aranyifjuság tettvagyát honorálva, magasabb tettekre lelkesítsük és a mellett szegénysorsban lévő tanuló véreinket anyagi segítségben részesítsük.

A nemes cél igazolja a megjelenés kötelességszerűségét s azért igaz szeretettel kérlek szeretett jó Kartársak Titeket: jöjjetek el mindannyian.

A szent ügy érdekében kér igazi barátotok:

Fenyéden, 1909. jan. 17.

Gálffy István, egyleti elnök.

— **A polgári leányiskola felépítését,** a mai kornak megfelelő berendezését és a közkiváncsolás szerint — női ipar- és háztartási iskolával való kibővítését, csakis úgy érhetjük el, ha annak telkét a városi képviselőtestület díjmentesen átengedi az államnak. Ezzel számolnunk kell. A város képviselőtestülete pénteken (e hó 22-én) d. u. 3 órakor közgyűlést tart, melyen másodsor kerül tárgyalásra ez a fontos kérdés. Ohajtandó, hogy a képviselőtestületnek minél számosabb tagja részt vegyen e közgyűlésen, hogy a megoldásra váró kérdés minél előbb befejezést nyerhessen.

— **Jótékony nőegyletünk közgyűlése.** Székelyudvarhely város jótékony nőegylete folyó évi rendes közgyűlését e hó 17-én Dr Szabady Ferencné elnök-asszony vezetése alatt, a tagok élénk részvételével tartotta meg a vármegyei ház kistermében. A közgyűlés előtt választmányi ülés volt, melyet Nagy Elemér tanár, egyesületi titkár tartalmass jelentése követett. A titkári jelentést Félégyházy Antal th. pénztárnok indítványára, jegyzőkönyvbe iktatják. Majd Biró Sándor tanár, egyli. pénztárnok jelentését és a számvizsgáló bizottság javaslatát fogadták el. Az egyesület készpénz vagyona a 22 ezer koronát meghaladja. Ezzel kapcsolatosan egyhangulag elfogadták Betegh Pál th. választmányi tagnak indítványát, mely szerint 10,000 koronát a székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitel-szövetkezetnél helyeznek el betétképen, ahol az 5 százalékkal kamatoz s így 100 K kamatkülönbséget áll be az egyesület javára, ezzel is

gyarapodván annak vagyona. A vármegyei szeretetház ügyével is foglalkozott a közgyűlés, melynek az a véleménye, hogy a szeretetházat a vármegye intéző köreinek kell kezdeményeznie. Ha létesül, akkor a nőegyesület sem fog elzárkózni és meghozza a nemes emberbaráti célra, viszonyai és kötelezettségeihez mért anyagi támogatását. A tisztújítás következett özv. Kabos Károlyné korolnokságával. Az elnöki tisztséget eddig is közmegelegedésre bízott özv. Szabady Ferencné al-elnököt egyhangulag, nagy lelkesedéssel elnöknek, ugyancsak Homolay Lajosné is újra al-elnöknek, míg az így megüresedett másik al-elnöki tisztségre abszolút szavazattal Dr. Solymossy Lajosné választották meg. Volt titkárt és pénztárnokot, valamint a 24 nő és 24 tb. férfi választmányi tagot szintén egyhangulag, közfelkiáltással választották. Dr. Szabady Ferencné elnök és Homolayné al-elnöknek igen szép és formás beszédekben köszönték meg a közbizalmat és buzdították a tagokat az egyesület hathatós támogatására, mely nélkül ők hiába buzgálnak.

— **Solymossy Endrét**, városunk országgyűlési képviselőjét, kedden az országgyűlésen a munkásügyi bizottság tagjának választották.

— **Balázs Károlyné** szül. Imre Zeuzsánna, Balázs Károly helybeli esztergályosmester és butorraktáros iparos polgártársunk 32 ik éves, fáradhatatlanul szorgalmas, munkás felesége vasárnap este 7 órakor egész váratlanul elhalt városunkban. Temetése általános részvét mellett kedden délután a ref. egyház szertartása szerint történt meg. Halálát négy kiskorú gyermekén kívül széleskörű rokonság, de első sorban mélyen sujtott férje gyászolja, aki nemcsak az önfeláldozó feleséget, hanem hűséges munkatársát is elvesztette benne. Balázs Károlyné ugyanis kiváló izléssel készítette a taplómunkákat, melyekkel az ország legelőkelőbb fürdőit nyáronként felkeresték s ezáltal maguknak igen szép keresetet, míg a székely háziiparnak messze vidéken is dicsőséget szereztek.

— **Jegyző-egyletünk jubileuma.** Udvarhelyvármegye községi és körjegyzőinek egyesülete 1884-ben alakult, tehát a jelenlegi esztendő 25-ik évforduló. Ezt az időpontot ünnepélyesen kívánja megülni az egyesület. Az előkészületek megbeszélésére folyó évi február 2-ikán d. e. 10 órakor Székelyudvarhelyt, a vármegyei kistermében tartandó közgyűlés lesz, melyre az egyesület tagjai e helyen is meghívja az elnökség. Különböző közgyűlésnek egyéb fontos közérdekű tárgyai is lesznek, mely a következő tárgysorozatból kitűnik: 1. 1908. évi zárszámadás tárgyalása. 2. Bünyügyi nyomozáshoz úrlap minták megállapítása. 3. Postai kézbesítés életbeléptetése iránti javaslat tárgyalása. 4. Eltartásra szorult gyermekek tartási költsége hordozása alól a községek felmentése céljából szerkesztett javaslat tárgyalása. 5. Kismalmok védelme céljából a malomipar szabályozása tárgyában szerkesztett javaslat tárgyalása. 6. Jegyzőegylet története bemutatása. 7. Jegyzői egylet jubileuma felől előleges intézkedés. 8. Indítványok.

— **Szabad lyceum.** Vasárnap délután a rk. főgymn. nagytermében mintegy 150 hallgató jelenlétében a Himnusz elénekkelésével Jancsó Béla főgymn. tanár tartott tanulságos előadást „A levegő nyomásáról és a barometerről”. Csányi Róbert iparossegéd pedig Arany Jánosnak „Rab-lelkek” c. hatásos költeményét szavalta igen ügyesen, míg a hallgatók nevében előadónak és szavalónak Gyerkes Mihály b. elnökhelyettes mondott köszönetet. Az előadás a Szózáttal végződött. Vasárnap, e hó 24-én délután 2 órakor a szokott helyen Bakári Károly ref. koll. tanár tart előadást.

— **A Szent-Antal estély.** mely iránt nagy érdeklődés mutatkozik, vasárnap este 7 órakor kezdődik és a Budapest-szálló színháztermében lesz mérsékelt áru helyárrakkal. Ugyanis az első helyek és oldalszékek ára 1 K, míg a többiek 40 fillér lesz.

— **Tanfolyamok.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara az érdekeltekkel tudatja, hogy a m. kir. technológiai iparmuzeumban Budapesten február és március hó folyamán az elektromotorok kezeléséről öt; a galvanizálási eljárásról négy, az autogén gáz és elektromos hegesztésről négy 6; illetve 4—4 napos tanfolyam rendeztetik a kellő előképzettséggel bíró fémiparosok részére. A tanfolyamra kereskedelmi és iparkamaránknál is lehet jelentkezni, hol féláru mevetjegy váltására szóló igazolványt is kaphatni. A tanfolyam látogatása díjtalan, csakis a beiratkozásért kell 2 koronát fizetni. Vizsgálni nem lehet, de a tanfolyamot szorgalmasan látogató hallgatók látogatási bizonyítványt nyernek. Egyes érdemes és szegénysorsu iparosok korlátolt számban a kamara előterjesztésére utazási és a tanfolyam tartama alatt napi 4 korona ellátási segélyben is részesülhetnek. Bővebb felvilágosítás a kamaránál nyerhető.

— **Diák bál.** A ref. kollegium ifjúsága ez évben február 6-án tartja meg szokásos Diák-bálját. A bál iránt már is nagy az érdeklődés mindenfelé, az előkészületek is lázasan folynak, a meghívókat már szét is küldte a rendezőség s ezuttal is kéri, hogy kik történetesen vagy félreértések következtében, habár igényt tartanak rá, nem kaptak volna, hozzák tudomására ezt a bál elnökségének.

— **Vig gyermek estély.** A szentferencrendiek vezetése alatt álló róm. kath. iskola növendékeivel professzorai újra gyermek estélyt rendeznek, melyre felhívjuk a n. é. közönség figyelmét, a multban is tapasztalt nemes lelkű pártolását, a fáradhatlan ügybuzgalom iránt szíves jóindulatát. Az estély célja most is hazafias, humánus, mint karácson előtt t. i. a szegény gyermekeknek tanszerekkel és ruhával való felszerelése. Az ünnepély sikere biztos, mert a fiúk nagyon ügyesen működnek. Pompás élvezetet fog nyújtani a sok szebbnél szebb vig és tréfás dalegyveleg, a humoros szavalt. Érdekes látvány lesz, mint bujtatják tarisznyába egymást a vigjáték szereplői; még ládába bujtatás is lesz! Szóval gondoskodtak arról, hogy a farsangi gyermek estély teljesen vig hangulatu, az előbbiekénél még nagyobb szabásu, fényesebb sikerű legyen.

A szavaltatok és énekeken kívül három vigjáték lesz! Az estélyt február első felében fogják megtartani a „Budapest-szálló” színháztermében mérsékelt belépti díj mellett. A székely honszeretet és pártfogás nevében hívjuk fel a n. é. közönséget a szegénysorsu székely gyermekek segélyezésére.

— **Bicskázás.** A következő sorokat vettük: Ezelőtt a háromszékieket hallottam bicskásoknak nevezni, de mostanában vármegyénkben is itt-ott erre a címre tesznek szert. Lengyelfalván f. hó 16-án délután volt a „tisztujítás”, s ez alkalommal a bicskának is szerep jutott. Kedvező alkalom volt ez a lappangó harag és ellenségeskedés kitörésére. A falu réme Lakatos János, éjféltájban, mikor a választók a szót kezdték egybekeverni, elérkezettnek látta az időt arra, hogy a bicskáját használatba vegye s ezt tette oly formán, hogy kinyitott bicskáját úgy döfte mitsem sejtő szomszédjának a fejébe, hogy annak nyomán a vér ömleni kezdett. Ezután a szobából elosont és egy másik szomszédjához tért be, ahol a háziaszszonyt egyedül találta s ennek a védtelen nőnek szegezve revolverét, halálra ijesztette. Mikor kérdőre vonták, azt felelte, hogy ő minderről semmitse tud. Ime a falusi furfang. Ilyenformán egy falusi tisztujításnak, ha nem is két áldozata, de két beteget lett. Már most minő tanulságot vonhatunk ebből le? 1. Hogy a korecsmai zárórak szigorúan ellenőriztessenek, sőt szombat estétől hétfő reggelig a korecsma zárva tartassék. 2. Hogy a falusi előljáróság ujtításakor s ehhez hasonló zajos összejövetelek alkalmával a megjelenő csendőröknek a községből nem kellene addig eltávoznok, amíg a korecsma be nem zárattak, vagy más őráratnak kellene lennie a zárórára. 3. A vagyon és életbiztonságért a csendőrséget szaporítani kellene és ugyiszólva minden körjegyzői körbe megfelelő őrsöt felállítani, mert míg a nép a tollas kalapot látja, addig békében van, de mihelyt a faluból kilesték őket, kezdetét veszi az éjjeli dudolás, kiabálás és lövöldözés annyira, hogy az ember csatatéren képzei magát. Ez is megzavirleendő volna — a közjó érdekében!

— **Gábor Ferenc** máréfalvi lakos, kit Málnási Pál fenyédi fuvaros a mult számunkban leírt módon megsértett, mint utólag értesülünk, nem halt meg; noha agyrázkodást szenvedén, állapota igen súlyos.

— **Buta, hülye és egészségtelen** utódok származnak az alkohol fogyasztása miatt. Ezt pedig a még mindig erősen használt ecetszesz (ecetsav), nagyban elősegíti. Gondos háziasszony tehát ecetszesz helyett csakis rendesen, hatósági ellenőrzéssel készített ecetet vásárol Csia Balázs ecetgyárából Székelyudvarhelyt.

Egy tanító véleménye a népről.

Törvény,
törvény és
törvény...

Az új választási törvényjavaslatban — nagyon bölcsen — az írás és olvasás tudásához kötik a választási jogosultságot.

Talán az ország egyetlen részében sem annyira fontos tényező a

magyarságra nézve az, hogy minden magyar polgár tudjon írni és olvasni, mint épen itt költén, a hol reánk nézve legszerencsétlenebb a nemzetiségi megosztás.

Ismerve a célt, nézzük meg mennyit tehetünk mi tanítók, annak elérésére és miért nem többet?

Dobjuk le az álarcot, melylyel a valót gyakran elferdíteni szoktuk s leplezetlenül tárjuk föl a helyzetet a maga valóságában, nehogy hallgatásunkkal ártsunk nemzetünk szent ügyének.

A tanítóság nemzetéért mindig önzetlenül dolgozott; most is erős lelkesedéssel vette kezébe az analfabéták tanításának szent ügyét, mint nemzeti ügyet. Rajta tehát nem mulik annak előhaladása, de sajnos mulik a népen, azon a népen, a melynek ma már sok csöppje ér egy drága gyöngyöt. Hisz kapva kellene kapjanak a kedvező alkalmon. Meg kellene fizetniök a tanítók munkáját, a kik fölnyitják az ők szeméiket, hogy lássanak és tanuljanak. Ezek helyett látjuk a rideg közönyt, a nemtörődömséget mindeniknél, azaz legtöbbször. Bezzeg a nemzetiségek — különösen az oláhok — még novemberben a legtöbb helyen megkezdették kivétel nélkül a tanulást és pedig úgy, hogy megfogadták a tanítót pénzzel, csak hogy tanulhassanak.

Mi hiába édesgetjük, hiába igérünk mindent, hiába tesszük teljesen ingyenessé a tanfolyamokat, nincs lelkesedés, nincs buzgóság népünkben.

Ha egy községben 50—60 analfabéta van, abból alig tudunk 14—15-öt összehozni, a kik megértik a kor szavát és erős akarattal igyekeznek visszapótolni, amit annak idején elmulasztottak. S vajjon őket terheli-e a felelősség elmulasztásért? Megfelelnek erre ők maguk a legőszintebben.

Nagy nehezen összehoztam — az előljáróság szíves segítségével — én is 14—15 öreget (mert mind 40-en fölül vannak s van közöttük még 70 éves is).

Ennyien szorgalmasan eljönnek esténként s erős akarattal s már látható eredménnyel tanulgatják a betűvetés és az olvasás mesterségét. Gyermekekükben félerővel megtanulhatták volna, mint most.

Kimondhatatlan öröme az öreg gyermekeknek, ha két-három betűből kisüthetnek egy-egy már általuk sokszor hallott és használt szót. Ilyenkor aztán többen nyilatkoznak így: „Soha sem tudom az én apámnak megbocsátani azt, hogy amikor a mester hitványságomért megbüntettetett és én otthon sirva panaszkodtam, akkor ahelyett, hogy vizsgálgetett volna az iskolába, káromkodva küldött munkára e szavakkal: Nem azért tartom gyermekemet kenyérrel, hogy azt más regulázza — s többet nem engedett föl az iskolába. Ennek örültem én akkor, de most keservesen bánom”.

Hej szülők, nagy bűn ez a ti lelketeknek! Ma is sokan megtennék ezt, ha a törvény nem kötelezné szigorúan gyermekük iskoláztatására.

Hanem hagyjuk ezeket s gondolkozunk azon, hogy ha már a baj meg van, miként orvosoljuk azt eredményesen?

Szerintem, ha akkor őket a tör-

vény nem hajtotta rá a tanulásra, hajtja rá most; a ki jóakaraiból nem teszi, tegye kényszerűségből. Ha a 6—15 éves gyermekeket törvénnyel kötelezzük az iskolába járásra, miért ne kötelezhetnők a felnőtteket is.

Nemzeti érdek az, hogy a hazának minden polgára, legalább a legszükségesebb ismereteket elsajátítsa, s a mi nemzeti érdek, azt, ha másképp nem lehet, akkor a törvény szigorával kell érvényre emelni.

Hisz maga a nép mondja ki az iskolától felő atyafiakra az ítéletet. Öreg tanítványaim egyenesen követelik elmaradó kollégáiknak megbüntetését. „Hát velünk csak csufolódunk, meg kell őket büntetni, ha ők is nem jönnek”. Így vélekednek a faluban az írástudók is.

Az összeírás alkalmával majdnem mind megígérték előre, hogy eljönnek, de a végén megkérdezték: „ha nem mennénk megbüntetnek-e akkor?”

Természetesen csak a valót mondhattam s így a legtöbbnek az volt elbocsátó szava: „hát én már ahogy eddig megéltem, ezután is megélek írás nélkül.”

Ime tehát, ma az érzésekre hivatkozni és hatni nem lehet, ma a törvény az a hatalom, a mely érvényt szerez mindennek. Ez kell hát az analfabétáknak is. Adjunk az egész dolognak egy kis törvényes színezetet s erős a hitem, hogy nagy célunk teljesedésbe megy.

Vári Elek.

— **Eladó** 7 szekér széna és 3 szekér sarju Kobátfalván. Bővebb tájékoztatást nyújt Ferenczy csendőrhadnagy Székelyudvarhelyt.

Nyilt-tér.*

Nyilatkozat.

A „Székely-Udvarhely” 5-ik számában Bálint József és Gonda Tibor jh. urak által közölt nyilatkozatból kimaradt azon szintén előtűtött kijelentésem, hogy Benedek Aladár jh. urat a kollegium internátusából, mint internátusi elnök hivatalos vizsgálatom alkalmával tapasztalt rendezettségéért — jóindulatulag és bizalmasan figyelmeztetve az általa, mint kollegiumunk volt növendéke által jól ismert törvényekre — hivatalos kötelességemből kifolyóan kértem fel a távozásra s mikor kétszeri felszólításom dacára sem távozott, sőt hivatalos eljárásomat sértő szavakkal kezdte bíráltni, akkor használtam természetesen sértő szándék nélkül „rendőrökkel távolítottam el” kifejezést, mire csakugyan távozott. Azt is kijelentettem fent nevezett urak előtt, hogy ezen hivatalos eljárásomat illető sértő kifejezéseket nem találván személyes természetűeknek, azokkal szemben s általában az egész ügyre vonatkozólag, minthogy az hivatalos jellegű volt, csakis hivatalos uton kívánok magamnak elégtételt szerezni. Ezzel a nyilvánosság előtt ezen ügyet a magam részéről is befejezettnek tekintem.

Szabó Árpád

ref. kollegiumi tanár,
internátusi elnök.

* E rovatban megjelent közleményeknek sem alakja-, sem tartalmáért felelősséget nem vállal a Szerk.

Szerkesztői üzenetek.

J. A. Farkaslaka. Gyakorlati gazdaközönségünkől bármikor elfogadjunk közérdekű közleményeket. Mások is szívesen látjuk. Eszméit, aki hogyan tudja, írja le és küldje be hozzánk. Mi a közönségnek való részt majd kiválogatjuk belőle. **Egy jóakaró.** Inkognitóját megőrizzük.

arra bármikor számíthat. Szíves észrevételeit máskor is kérjük. **Érdeklődők.** Felelős szerkesztőnk néhány nap múlva érkezik vissza. Addig fő-szerkesztőnk intézi az ügyeket.

Szamárköhögés

könnyen elmúlik a SCOTT-féle Emulsió használatára folytán. Orvosok, bábák és szülők bizonyítják ezt ezer és ezer levélben.

A Scott-féle Emulsió

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét a — halászt — kérjük ügyelembé venni.

segít azért, mert első-rangu alkotórészei és az eredeti SCOTT-féle eljárás kiváló szerre tesz, sőt tápereje is első-rangu. Már az első adagtól csodálatosan javul az általános egészség.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 f.
Kapható minden gyógyszerben.

— **9-es számú Remington írógép.** teljesen új állapotban eladó. Ertekezni lehet e lap kiadóhivatalában.

Kiadja Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató és könyvkötő-intézete.

Kitűnő főzött

ECET

nagyban és kicsinyben, állandóan előnyös árak mellett kapható

Csáka Alás

ecetgyárban Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca (ezelőtt Cigány-utca) 22. szám alatt.

1116 minőségű honi gyártmány!!

Politzer sörvambulatórium

nyilvános orvosi rendelő-intézet sörvabojások, ferdennőttek és amputáltak részére.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8. sz., főemelet.

Az intézet szakorvosa bárkinél teljesen díjtalanul rendelkezésre áll. — Az orvosi vizsgálat igénybevétele vásárlásra nem kötelező.

Orvosi ellenőrzés! Morsokelt árak!
Egyéni speciális kezelés!

Szabadalmazott sörvkötők már 5 koronától feljebb.

Videki megrendelések az intézet szakorvosa által lelkiismeretesen felülvizsgálatnak s pontosan és legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

Hygienikus olíkok a legfinomabb minőségekben orvosiag ajánlva és sterilizálva. — Feltétlenül megbízhatók. Tucatanként 2—16 koronáig.

Ugyanott most jelent meg: „Az ember egészsége” című orvosi mű, mely kizárólag a sörvaboják, annak el lennével és kezelésével foglalkozik. E munkát bárkinél díjtalanul és zárt borítékban küldi meg az intézet igazgatósága.

Szép

jelmezzruhákat

estekre olcsón lehet kölcsön venni

Karda Dénes

fűszerkereskedésben Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 61. sz.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legerjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszlevegőpapirok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos levegőpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász-**Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDES

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, dísztollszárak. **Írók,** fekete, színes és másoló-írók (crayonok), zsebírónok, csavarírónok, zsebsírónok, csavarírónok, zsebsírónok, csavarírónok. **Kréták,** iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták,** legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű alkatrészek. Gramofon és fonográfok, lemezek és hengerek, tük. Hangoló-sipok és okarinák. Monogramok fehérnemű és levél-papírrajzokra. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, östykák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémről, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi nevelőiskolákban** használt összes **tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-lók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszták tolltokok, itató-deszták, olaj-s zfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, díszintatartók, toll-állványok, szivacs-ecsze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgék, gumimiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapcsok stb.

Postakártyák, ohéque-sz. 4890.

A Székelyföld legnagyobb kész nyomtatványraktára.

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt. 1909.